

A. INLEIDING

In eerste instantie wil het CHG-bestuur haar waardering uitspreken voor de aanpak van het Ontwerp Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG). Door het hanteren van een brede scope is het in principe mogelijk alle relevante aspecten van de planologische ontwikkeling - zoals bijvoorbeeld landschappelijke waarden - in de Duin- en Bollenstreek onderling samenhangend te belichten en de consequenties van te maken keuzes te verhelderen.

Het begrip "cultuurhistorie" wordt in de tekst weliswaar een paar keer vermeld maar het onderwerp zelf wordt in de ISG helemaal niet verder uitgewerkt. Wij missen daarin bijvoorbeeld de volgende belangrijke cultuurhistorische uitgangspunten en gegevens.

- De Duin- en Bollenstreek heeft een cultuurhistorisch waardevol en wereldwijd zelfs volstrekt uniek cultuurlandschap! Een cultuurlandschap met een grote diversiteit. Bewoners uit de vele voorbije eeuwen hebben daarin allemaal hun sporen achtergelaten, die nu nog duidelijk herkenbaar zijn. Dit cultuurhistorische erfgoed is in belangrijke mate mede bepalend voor de huidige identiteit, de leefkwaliteit en de belevingskwaliteit van deze streek. Helaas is veel daarvan inmiddels al verdwenen en ook het landschap is al behoorlijk versnipperd geraakt. Toch is er nog voldoende overgebleven om te bewaren voor het nageslacht en daarvoor is het dus nog niet te laat. Waarom is dit belangrijk? Wel, om de oorspronkelijke culturele diversiteit van de dorpen en het landschap in deze regio niet alleen te behouden maar zelfs zodanig te helpen versterken, dat daarmee de identiteit, de leefkwaliteit en de belevingskwaliteit van deze streek worden bevorderd, niet alleen voor haar bewoners maar ook voor haar bezoekers en toeristen. Dit kan het beste gerealiseerd worden door in de ruimtelijke ontwikkeling voort te bouwen op de oorspronkelijke, voor de Duin- en Bollenstreek kenmerkende cultuurhistorische waarden en elementen (Belvédère). Dat houdt in, dat de historische toestand niet wordt bevroren maar dat telkens weer expliciet aan de hand van visie en argumenten wordt gekozen, hoe in deze regio het oude met het nieuwe zou moeten worden verbonden (dynamische ontwikkeling). We moeten er dan wel voor zorgen, dat aan de cultuurhistorische waarden die aandacht wordt gegeven, die zij behoren te krijgen. En dat is vooral het geval bij de besluitvorming over de verdere ruimtelijke ontwikkeling van de Duin- en Bollenstreek.
- Op provinciaal niveau is er ten aanzien van de Duin- en Bollenstreek beleid geformuleerd in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland. Daarin wordt de Duin- en Bollenstreek aangemerkt als "Topgebied behoud cultureel erfgoed". Inhoudelijk wordt dit beleid onder anderen onderbouwd met gegevens uit de Cultuurhistorische Waardenkaar-

CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek

ten van de provincie Zuid-Holland. Deze kaarten zijn mede tot stand gekomen door bijdragen van vrijwel alle lokale cultuurhistorische organisaties in deze regio en het CHG. De Cultuurhistorische Hoofdstructuur wordt door de provincie bovendien aangemerkt als toetsingskader voor planologische ontwikkelingen in deze regio.

- In oktober 2006 werd door het Zuid-Hollands Landschap, de Stichting Duinbehoud en het MODB de Regiovisie Groen, Water, en Landschap Duin- en Bollenstreek uitgebracht. Deze Regiovisie werd mede ondersteund door het CHG dat daaraan, specifiek vanuit cultuurhistorische optiek, nog separaat een aantal gebieden heeft toegevoegd. Deze nota werd door de Stuurgroep Pact van Teylingen aangemerkt als sectordocument. Dit document zou vervolgens moeten gaan dienen als uitgangspunt bij de besluitvorming over verdere ruimtelijke ontwikkelingen in deze regio.

In de ISG blijken al deze belangrijke cultuurhistorische uitgangspunten en gegevens te worden genegeerd. Dat kan en zal tot gevolg hebben, dat nadelige consequenties van planologische ontwikkelingen voor cultuurhistorische waarden in het geheel niet worden onderkend en dus ook niet kunnen worden meegewogen in de planologische besluitvorming. Wij vinden dit onaanvaardbaar.

B. INHOUDELIJKE OPMERKINGEN

Aan de hand van de hiervoor genoemde cultuurhistorische uitgangspunten en gegevens willen wij een aantal inhoudelijke opmerkingen met betrekking tot het ISG maken.

- Grote waardering hebben wij uiteraard voor het landschappelijke uitgangspunt de openheid van het landschap met lange zichtlijnen te willen bewaren en derhalve het aangroeien van de dorpen te voorkomen. Dit uitgangspunt kan praktisch worden ingevuld door het behouden en beschermen van de nog aanwezige cultuurhistorische landschapswaarden maar ook door reconstructie van het landschap. Wij willen er echter op wijzen, dat er bij vernietiging van nog aanwezige cultuurhistorische landschapswaarden (zoals bij het omspuiten van een aantal cultuurhistorisch waardevolle graslanden) per definitie sprake is van onherstelbaar verlies. Uit de ISG valt niet expliciet af te leiden, welke nu aanwezige cultuurhistorische landschapswaarden vanuit deze optiek zouden moeten worden beschermd of niet en waarom.
- Wij achten de uitgangspunten voor de compensatie van bollengronden discutabel. Het strak vasthouden aan de 100% compensatieregel binnen deze regio moet er welhaast toe leiden, dat cultuurhistorische landschapswaarden worden bedreigd omdat het totaal aan ruimteclaims buitengewoon groot is. Deze zouden namelijk tot gevolg kunnen hebben dat:
 - cultuurhistorisch waardevol bollenlandschap verdwijnt t.b.v. woningbouw, industrie of verkeersinfrastructuur
 - cultuurhistorisch waardevol grasland (dat veelal is gerelateerd aan oude landgoederen) verdwijnt ten behoeve van de 100% compensatie van verloren gegane

CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek

bollengrond. In dit kader is het tamelijk ironisch, wanneer dit nota bene geschiedt om 100 nieuwe landgoedwoningen creëren (zie pagina 39 van de ISG).

- Uit de ISG valt niet expliciet af te leiden, of er bij de in de nota genoemde gebieden toetsing heeft plaatsgevonden aan de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland.

Meer specifiek inhoudelijk hebben wij nog de volgende suggesties voor de ISG:

- Op pagina 10/11 zouden wij aan de opsomming (analoog aan landschapskwaliteiten) willen toevoegen: "cultuurhistorische landschapskwaliteiten of -waarden".
- Op pagina 14/15 zouden wij willen toevoegen: "beschermen van die cultuurhistorische landschapskwaliteiten of -waarden, die kenmerkend zijn voor de unieke historische ontwikkeling van het huidige landschap van de Duin- en Bollenstreek".
- Op pagina 18 zouden wij willen opmerken, dat de toeristische aantrekkingskracht van de Keukenhof beslist niet los kan worden gezien van de cultuurhistorisch unieke landschappelijke omgeving.
- Op pagina 24 zouden wij ervoor willen pleiten de cultuurhistorie niet te beperken tot gebouwd erfgoed maar deze uit te breiden met de historische ontwikkeling van het cultuurlandschap. Vooral in de toeristische context zou dan naar onze mening het volgende project kunnen/moeten worden toegevoegd: "Herkenbaar en toegankelijk maken van de wereldwijd unieke historische ontwikkeling van het cultuurlandschap van de Duin- en Bollenstreek".

C. CONCLUSIE

Op grond van de toezeggingen gedaan tijdens de Greenport voorlichtingsbijeenkomst op 10 september 2008 (in De Muze) en de bijeenkomst met de kwartiermakers op 9 februari 2009 (in het Gemeentehuis Noordwijk) gaat het CHG er van uit, dat de "cultuurhistorische landschapswaarden van de Duin- en Bollenstreek" als volwaardige paragraaf (vergelijkbaar met de landschappelijke paragraaf) in de ISG en de planologische besluitvorming wordt opgenomen. Op deze wijze wordt er voor gezorgd, dat kenmerkende cultuurhistorische landschapswaarden doelgericht worden behouden en beschermd. Tevens wordt daarmee voorkomen, dat deze cultuurhistorische landschapswaarden zonder expliciete afweging onherstelbaar worden aangetast of zelfs geheel worden vernietigd.

Het CHG staat overigens, behoudens wat de bestaande museale functies betreft, geen museale benadering van het cultuurhistorische erfgoed voor (dus niet alleen maar conserverend) maar ziet het eerder als een realistische benadering de bestaande cultuurhistorische waarden dynamisch te verbinden met de planologische doorontwikkeling van de Duin- en Bollenstreek ¹⁾. Wel zodanig, dat bij vernieuwing de waardevolle cultuurhistorische kenmerken - in de zin van culturele biografie - altijd duidelijk herkenbaar, zichtbaar en daardoor

CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek

aantrekkelijk blijven voor haar huidige en toekomstige bewoners, gebruikers, bezoekers en toeristen.

De rijke cultuurhistorie van de Duin- en Bollenstreek, vooral gekenmerkt door haar grote landschappelijke diversiteit, zou meer aandacht moeten krijgen als belangrijk toeristisch kwaliteitsaspect. Het CHG en lokale cultuurhistorische organisaties willen daaraan een belangrijke bijdrage leveren en verwachten daartoe te worden uitgenodigd.

De volgende provinciale beleidskaders zouden de basis moeten vormen voor de uitwerking van het aspect "cultuurhistorische landschapswaarden van de Duin- en Bollenstreek":

- Uitgangspuntennota Cultuurplan 2009-2012 van de provincie Zuid-Holland
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland
- Cultuurhistorische Waardenkaarten van de provincie Zuid-Holland (digitaal beschikbaar via internet).

Wij moeten vaststellen, dat de Cultuurhistorische Waardenkaarten weliswaar uitgebreide informatie bevatten over te behouden en te beschermen cultuurhistorische waarden maar dat deze informatie niet eenvoudig toegankelijk is. Het zou mooi zijn, als daarvoor een wat compacter en eenvoudiger document beschikbaar zou zijn.

Naar onze mening biedt de "Regiovisie Groen Water en Landschap Duin- en Bollenstreek" daarvoor voldoende aanknopingspunten. Het CHG wil er voor zorgen, dat de relevante cultuurhistorische landschapswaarden daarin zodanig worden weergegeven en beschreven, dat deze kunnen dienen als afwegingscriteria bij de planologische besluitvorming over de Duin- en Bollenstreek.

Namens het CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek;

Pieter J. van Vree

Voorzitter

¹⁾ De missie van het CHG is:

- Beschermen van het karakter van het wereldwijd unieke cultuurlandschap van de Duin- en Bollenstreek
- Nastreven van het behoud van cultureel erfgoed door dynamische ontwikkeling (niet de oude toestand bevriezen maar doelgericht oud met nieuw verbinden)
- Zorg dragen voor een goed afgestemde aanpak van cultuurhistorische zaken op regioniveau en het coördineren van de bijdragen van lokale organisaties (die bij de CHG zijn aangesloten) daaraan.

